

Házam az országút mellett áll. Ez az út is egyike a titokzatos szallagoknak, a kívül és belül forrongó glóbuszon. Rendeltetésük szerint fajok, kultúrák, a humánus góccainak összekötői. Nyugodtan mondhatom, hogy a házam előtti út Rómát és Varsót köti össze. Sőt ott sem állapodik meg, hanem Északon elvész a tundrákba, Délen az appiai út elviszi a tengerbe — a bizonytalanságba.

Nyugtalan emberi utak kőbe ivódott lenyomata ez az évezredes magyar hadiút. Itt zúdult le a Kárpátokból Batu nyilazó rengetege; ahol az út a Sajóhoz szögelt, onnan nézte a kán a muhi szekértábort, a «szűk akolba szorult nyáját». Itt tört elő Rákóczi első farkasaival. Az út mellett állanak a körömi főveges dombok, ahol a Vezérlő a tavaszi árvizek miatt az ónodi országgyűlést tartotta. A poéta Petőfi ezen az úton köhécselt télvíz idején vékony kabátjában egy kéziratcsomóval, amit Vörösmarty nemzeti úrnak akart bemutatni. Itt haladt a jurátus Kossuth Újhelyből a pozsonyi diétára tartva a reformtervek nyugtalan tömegével. Az út mentén a gesztelyi fővényesen harapott vissza először az üldöző orosz medvébe a menekülő Görgey.

Misztikus dolog az országút élete éjszaka. Hallom a szekerek erősödő majd gyöngülő zörgését, amint a tiszai átkelő felé vágatnak. A szobámban a magányos csönd millió parányai zsonganak fülemben a mikroszkopikus szunyogok züm-zümjével. Belezug a vágató szekér zakatolása — az a különös zörgés — a szekér sírása a patkócsattogás ütemei közt. Mert a szekér minden alkatrésze külön nyög egymáshoz kocódva a tehetetlen anyag sírásával, amit egy rejtelmes erő rángat a térben.

Igy zörgött P. Possevino szekere háromszázötven évvel ezelőtt ezen az úton, amikor a kis erdélyi gyermekfejedelemtől a nagy lengyel királyhoz, Báthory Istvánhoz vitte a pápa üdvözlétével együtt a megoldandó magyar problémák tömegét. Ezt az útleírást olvasom az éjszakában.

A szekérszöngésre kutyavonítás figyelmezteti a házak gazdáit, hogy idegen megy a falun keresztül. Tovább olvasom a XVI. század emberének különös utazását.

Dél embere jön Északra, hogy svéd-lengyel-orosz-magyar-német fajták kavargó ügyeit bogozgassa. A déli ember melegével, az olasz kristályos áttekintésével, a szerzetes magasabb hőfokú életérzésével, a diplomata tapintatával jár-kelel Észak ködében komor emberek és sötét problémák közt. A század tragikus boltjai alatt, ahol minden határ és út szélén a gyűlölet otthagytott máglyatüzei füstölögnek. Kevés században (talán a mostani leg-